

EDITORIAL

ELX: LA REPRESA DE LA LLENGUA

Quan l'Antoni Mir, des d'EL TEMPIR i des «de Mallorca a Elx», ens parla «d'illa a illa», els geògrafs poc avesats se'n sentiran confosos. Els d'Elx i Santa Pola us en donem l'explicació. Pel camí de Castella, el nom ja ho diu tot, cal pujar uns pocs centenars de metres de terres eixorques per trobar-nos, amb la coveta de Sant Pasqual a Orito, a la vora del corredor que uneix Madrid amb Alacant. Els de Crevillent tenen l'alternativa, no menys atterradora lingüísticament de la *Garganta*. Amb Oriola, la nostra germana senyoreta, fadrina vella al sud d'antics saladars, la intercomunicació quedà nafrada ja fa segles, tot i les petites filloles de Guardamar i Barba-roja. Amb Alacant, la nostra germana senyora del nord, la relació pateix des dels anys trenta i sembla haver-se debilitat tot i els bons metges amb què compta. A l'altre costat de la serra de Crevillent, des del Carxe i Pinós cap a Novelda, des de Petrer saltant a Monòver, hi subsisteixen unes altres illes de catalanitat lingüística que busquen governall sense trobar-lo.

Quan Joan F. Mira, magistralment, ens parla de la individualitat de cada palmera hom endevina un filòsof dintre cadascuna. Un filòsof que enraona, segons Carles Segura, jove alacantí d'un Alacant nostre i guarit, en el bell catalanesc de Muntaner. Joan-Carles Martí fa l'anàlisi de la multitud de petites fidelitats que fan que Elx siga, a hores d'ara, i a pesar de tot, una ciutat valenciana. Tudi Torró ens porta el rigor de la immersió lingüística, la única metodologia pedagògica que podrà deslliurar els infants de les grans ciutats valencianes, com queda demostrat al laboratori precari d'Elx. Josep Enric Escribano ens recorda l'aniversari d'EL TEMPIR i el camí a seguir. Brauli Montoya, novelder resident a Mallorca, ens demana, als de la lliga hanseàtica valenciana, que exigim capitalitats i reagrupem territoris. Hem volgut recuperar Joan Fuster i retre homenatge a Joan Coromines a través de la seua deixeble Maria Jesús Navarro del Fondó de les Neus, per l'amor pregon al sud valencià que ambdós recorregueren. Hem rebut els protocols dels lloctinents homònims de la governació: Enric Pellín d'Alacant, Pau Limorti de Monòver, El Rogle de Novelda, Julià Jiménez de Crevillent, Antoni Mas de Santa Pola i Lola Pérez de Guardamar. Hem tornat a pujar ports antics i així Max Cahner ens parla d'antigues aliances d'Elx amb Barcelona; Joan F. Mira dibuixa palmeres pensants des de Castelló; Eliseu Climent es transporta des de la dèria irracional de València; Vicent Romans estén les mans des de la talaia d'Alcoi i Antoni Mir se solidaritza des de la calma només aparent de Mallorca. A tots i a totes, moltes gràcies i a reveure. Us oferim, a més, un autèntic mural sociològic. Hem volgut, lluny de qualsevol *mirar-se el melic* retratar i escoltar les opinions de cinquanta-cinc elxans i elxanes, de tots els barris i de totes les partides, dels 12 als 49 anys, de tots els oficis i de totes les condicions. Habitadors d'aquesta frontera que tenen en llurs mans una part considerable del futur d'aquesta ciutat, i per què no?, d'aquestes comarques. Una representació mínima i arbitrària de tempirers i tempireres. Antics llinatges fets d'esforç, de suor i de treball, de solidaritat amb altri. Els únics llinatges a més de la incorporació a la llengua i cultura de la terra, amb els quals desitgem identificar-nos els d'aquesta marca.

Esperem, doncs, que les ponentades no lleven el bon tempir als guarets; que el provença no ens duga tempestes i mal oratge; que el levant, suau i benigne, deixi caure unes pluges d'una mar que ens fa únics entre tots els pobles i universals en el planeta.

SUMARI

Editorial, p. 2
En memòria de Joan Coromines, p. 3
Dietari d'El Tempir, p. 4 i 5
ESTUDIS SOBRE LA SITUACIÓ DEL VALENCIÀ A ELX
Redreçament lingüístic i cultural a la ciutat d'Elx, p. 6 a 13
Els programes d'immersió lingüística a Elx (1985-1997), p. 14, 15 i 16
Estudi sobre la situació del Valencià a Elx, el 1994 p. 16 i 17
Elx, una llengua usada o simbòlica, p. 18, 19 i 20
La desertització lingüística a la regió d'Elx-Alacant i l'acció de les associacions cíviques per la normalització del valencià, p. 21, 22 i 23
L'ús del valencià als tallers i a les fàbriques de calçat d'Elx a finals del s. XX, p. 23 i 24
LES CÍVIQUES PARLEN SOBRE ELX
D'Alacant a Elx, p. 25
Desde d'El Bull riu avall o Elx com a model, p. 26
Desde de l'Antina, p. 27
Des d'El Raig, p. 27
Mapa lingüístic de la ciutat d'Elx, p. 28 i 29
Mapa lingüístic del terme municipal d'Elx, p. 30
Des de La Gola, p. 31
Des d'El Rogle, p. 31
COM ENS VEUEN ELS PAÏSOS CATALANS?
Elx, vist per Joan Fuster l'any 1963, p. 32
Elx, la gran ciutat del sud valencià, p. 32
Elx en el conjunt del País Valencià, p. 33
Elx, la del Misteri, p. 33
El Tempir, p. 34
De Mallorca a Elx, d'illa a illa, p. 34
Un país amb palmeres, p. 35
DE LA «A» FINS A LA «Z»: QUÈ PENSEN ELS D'ELX DE LA LLENGUA? p. 36 a 46
ALTRES ANÀLISIS
Universitat d'Elx, pública i valenciana?, p. 47
El Tempir, tres anys d'acció cívica, p. 48 i 49
El valencià a una escola d'Elx, p. 49
Bústia, p. 50
La Caràtula Jove, Teatre Escola, p. 50
Llibres, p. 51 i 52
Programa del II Congrés d'Escola Valenciana, p. 53
V Trobada d'Escoles Valencianes a Crevillent, p. 54
Junta Directiva, p. 54
Anem a fer Herbetes, p. 55
Subscripció, p. 56
Edició d'aquest número a cura de Joan Carles Martí i Casanova, i Josep Enric Escribano
EL TEMPIR, Butlletí de l'Associació Cívica per la Normalització del Valencià a Elx i el seu terme. Apartat de Correus 884 • 03200 Elx

Núm. 10 - 11
gener a juny 1997

D.L. A- 769-1994

Maquetació i impressió:
Segarra Sánchez, S.L.
Bisbe Winibal, 39

Tel./Fax: 545 91 34 • 03200 ELX

Joan Coromines (1905-1997)

EN MEMÒRIA DE JOAN COROMINES

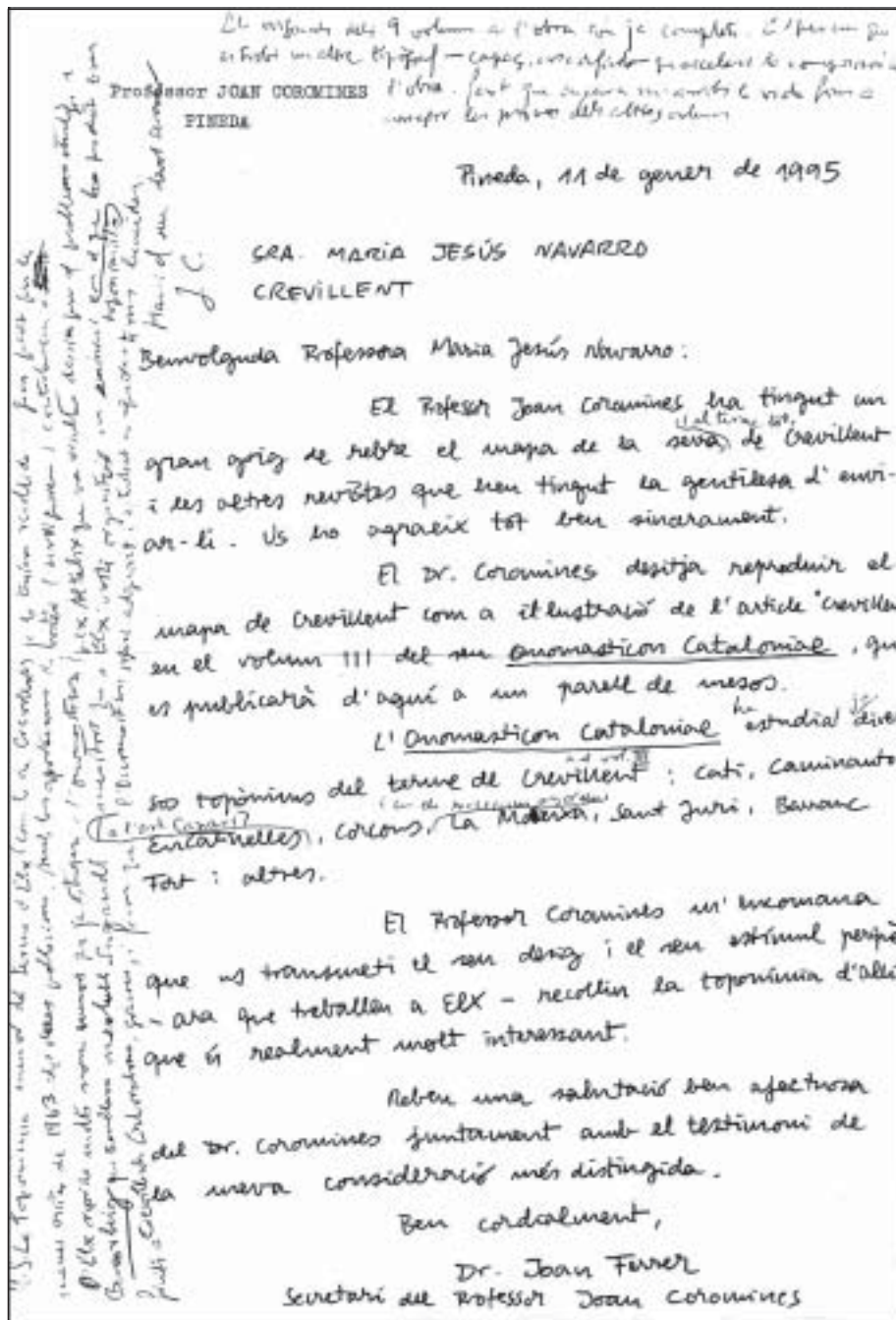
A Joan Coromines seny estudiós de la llengua catalana.

A Prada de Conflent, a la Universitat Catalana d'Estiu de l'any 1993, el Sr. Max Cahner em facilità l'adreça de Pineda de Mar del doctor Joan Coromines, amb la finalitat que els alumnes de l'Institut de Batxillerat de Crevillent li demanaren informació sobre l'etimologia de Crevillent. Així ho férem, dient: «Sabem que vosté ha publicat diverses obres que recullen el resultat de les seues investigacions en la formació del lèxic i que és imminent la publicació de l'obra *Onomasticon Cataloniae*. Per aquest motiu (perdone la nostra impaciència i gosadia), voldríem que ens informara de l'origen o l'etimologia del nostre poble: CREVILLENT. El professor Coromines correspongué enviant el que li sol·licitàrem. Després d'aquest fet estiguérem en contacte.

M'omplí de goig veure al III volum de l'*Onomasticon Cataloniae* el mapa toponímic de la Serra de Crevillent que li vaig enviar i l'interés que mostrà «per aquestes terres beneïdes».

El record i l'homenatge que li retem va més enllà d'aquestes anècdotes. El professor Joan Coromines ha estat un gran científic, un gran patriota i una gran persona. No li va caldre, per arribar als més alts reconeixements acadèmics i científics, renunciar de la seua nació i la seua llengua: la catalana. Un model a seguir, un far en la mar, un estel en el firmament.

Mª Jesús Navaro i Garcia

Les notes dels marges esquerre i de dalt són autògrafes del professor Joan Coromines

PS del marge esquerre de la carta: «La toponímia menor del terme d'Elx (com la de Crevillent) ja la teníem recollida en gran part de les meves visites de 1963 a les dues poblacions. Amb les aportacions de vosté(s) l'enriquirem i controlarem. D'Elx recordo molts noms menors ja estudiats a l'Onomasticon, p. ex. Altàix que va resultar decisiu per al problema etimològic a Beniarbeig que semblava irresoluble. Seria molt meritori que a Elx vosté organitzés un seminari toponimista com el que ha produït bons fruits a Crevillent. Enhorabona, gràcies, i fem que l'Onomasticon sigui adquirit i estudiat en aquestes terres beneïdes. Mani el seu devot servidor. J.C.»

Notes del marge de dalt de la carta: «Les originals dels 9 volums a l'obra són ja complets. Esperem que es trobi un altre tipògraf capaç de codificar que acceleri la composició de l'obra, fent que encara m'arribi la vida fins a corregir les proves dels altres volums.»